

Europäisches
Patentamt
European
Patent Office
Office européen
des brevets

Milieuverklaring **2010**

overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1221/2009

Milieuverklaring 2010

overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1221/2009

MILIEUVERKLARING

1.	Het Europees Octrooibureau	7
1.1	EOB Berlijn	8
1.2	EOB München	9
1.3	EOB Den Haag	11
1.4	EOB Wenen	13
2.	Milieubeleid	14
3.	Milieumanagementsysteem	15
4.	Voldoen aan wettelijke eisen	15
5.	Directe milieuaspecten	16
5.1	Energie	21
5.2	Water/afvalwater	26
5.3	Afval	29
5.4	Mobiliteit	32
5.5	Overige emissies	33
5.6	Papierverbruik	34
6.	Indirecte milieuaspecten	35
7.	Verbeteringen: doelen en maatregelen	36

APPENDIX

Contactpersonen	39
Publieke verklaring	39

Milieuverklaring

1. HET EUROPEES OCTROOIBUREAU

De missie van het Europees Octrooibureau (EOB) is het bevorderen van innovatie, concurrentiekracht en economische groei in Europa door zich te verplichten tot hoogwaardige en efficiënte dienstverlening conform het Europees Octrooiverdrag (EPC). Het Bureau heeft tot taak om Europese octrooien op uitvindingen te verlenen en doet dat op basis van een gecentraliseerde procedure voor de verdragsluitende staten van het EPC, dat op 5 oktober 1973 in München is ondertekend en op 7 oktober 1977 in werking is getreden. Het EOB is het uitvoerend orgaan van de Europese Octrooiorganisatie, een krachtens het EPC opgerichte intergouvernementele instantie met als leden de 38 verdragsluitende staten. Het toezicht op de activiteiten van het Bureau is in handen van de Raad van Bestuur van de Octrooiorganisatie, die bestaat uit afgevaardigden van de verdragsluitende staten. Het EOB heeft zijn hoofdkantoor in München en heeft vestigingen in Den Haag, Berlijn, Wenen en Brussel. Met bijna 7 000 medewerkers is het EOB de op een na grootste internationale organisatie in Europa.

De volgende negen locaties zijn gecertificeerd volgens de EMAS-norm voor milieumanagement (Eco-Management and Audit Scheme):

- **Europees Octrooibureau München I** (Isar-gebouw), Duitsland
Erhardtstr. 27, 80469 München
- **Europees Octrooibureau München II** (PschorrHöfe 1–8), Duitsland
Bayerstr. 34, 80335 München
- **Europees Octrooibureau München III** (Capitellum), Duitsland
Landsberger Str. 30, 80339 München
- **Europees Octrooibureau München IV** (Westsite), Duitsland
Landsberger Str. 187, 80687 München
- **Europees Octrooibureau Berlijn**, Duitsland
Gitschiner Str. 103, 10969 Berlijn
- **Europees Octrooibureau Den Haag I** (Hoofd-, Shell-, Hinge-gebouw), Nederland
Patentlaan 2, 2288 EE Rijswijk
- **Europees Octrooibureau Den Haag II** (Le Croisé), Nederland
Verrijn Stuartlaan 2a, 2288 EE Rijswijk
- **Europees Octrooibureau Den Haag III** (Rijsvoort), Nederland
Visseringlaan 19–23, 2288 ER Rijswijk
- **Europees Octrooibureau Wenen**, Oostenrijk
Rennweg 12, 1030 Wenen

De President van het EOB, Benoît Battistelli, draagt de algehele verantwoordelijkheid voor de naleving door het EOB van de eisen van zijn milieumanagementsysteem. Lars Hansen, Hoofd Facility Management München/Berlijn, is aangesteld als Hoofd Milieumanagement voor alle EOB-locaties. Daarnaast heeft elke locatie een centrale contactpersoon voor milieuzaken, die met het Hoofd Milieumanagement samenwerkt. De directeuren en toezichthouders van iedere afdeling op elke locatie zijn verantwoordelijk voor de uitvoering, binnen hun verantwoordelijkheidsgebied, van het milieumanagementsysteem. In het bijzonder zijn zij belast met de zorg dat hun medewerkers alle aspecten van het milieumanagementsysteem die hen aangaan, begrijpen en naleven. De negen gecertificeerde locaties worden in de volgende hoofdstukken gepresenteerd.

1.1 EOB BERLIJN

Het bijkantoor in Berlijn is gevestigd in een gebouw dat dateert van het begin van de twintigste eeuw en dat dus een historische structuur heeft. De ouderdom van het pand betekent echter ook dat de isolatie en de energie-efficiëntie ervan in sommige opzichten te wensen overlaten. Faciliteiten met milieurelevantie zijn onder meer een verwarmingsinstallatie op stadsverwarming, een aantal koelinstallaties, een fotolaboratorium, een kleine opslagruimte voor schoonmaakmiddelen en een door een externe dienstverlener geëxploiteerd personeelsrestaurant annex keuken. De verantwoordelijkheid voor de bediening van de verwarmingsinstallaties van het gebouw en de koeleenheden van het personeelsrestaurant berust bij de eigenaar; de verantwoordelijkheid voor de bediening van de airconditioningsystemen in afzonderlijke vergaderruimtes berust bij het EOB.

Er zijn geen gegevens over bodemverontreiniging bij het bijkantoor in Berlijn. Lege batterijen en oude tl-buizen zijn de enige vorm van gevaarlijk afval.

Eerdere milieutechnische verbeteringen

Alle vensters aan de straatzijde (circa 40% van het totaal) zijn voorzien van isolerende dubbele beglazing, die momenteel voor optimale warmte-isolatie wordt gemoderniseerd. Ook is de verwarmingsinstallatie vernieuwd (omgebouwd voor stadsverwarming) en voorzien van een nieuw regelsysteem met nieuwe thermostaten. Voorts is de stookolietank buiten bedrijf gesteld.

Locaties/gebouwen	Bruto vloeroppervlak	Bruto vloeroppervlak excl. kelder	Aantal werkplekken	Status
EOB Berlijn	18 100 m ²	17 600 m ²	300	In huur

Meest relevante milieuwettelijke aspecten	Relevante faciliteiten/activiteiten
Watervoorschriften	Waterlozing naar riool
Afvalvoorschriften	Hergebruik/scheiding/verwijdering van verschillende typen afval
Energie-efficiëntiebepalingen voor gebouwen	Gebouwisolatie/energiezuinige technologieën
Voorschriften inzake Gezondheid en Veiligheid en gevaarlijke stoffen	Risicotaxatie, brandpreventie, beperkingen op bepaalde chemische stoffen

De locatie voldoet aan de toepasselijke miliewetten.

1.2 EOB MÜNCHEN

München heeft de grootste van alle EOB-kantoorgebouwen wat betreft bruto vloeroppervlak en aantal medewerkers. De toestand van de verschillende gebouwen varieert: sommige zijn al ouder, zoals het Isar-gebouw, terwijl andere, waaronder gebouw PschorrHöfe 7 en 8, van recenter datum zijn. De gebouwen Capitellum en Westsite worden gehuurd. Het Isar-gebouw en de PschorrHöfe hebben stadsverwarming; Capitellum en Westsite stoken gas. Andere faciliteiten met milieurelevantie bevinden zich hoofdzakelijk in het Isar-gebouw, waaronder een drukkerij, een herstelwerkplaats annex timmerwerkplaats en een waterzuiveringsinstallatie met bijbehorende tanks voor zuur- en loogoplossingen. Door de bouwwijze heeft het Isar-gebouw een hoog specifiek verwarmingsenergieverbruik per m². Een aantal gebouwen (bijvoorbeeld Isar, PschorrHöfe 1–8, Westsite) beschikt over een olie- en/of vetafvanger en een keuken/ personeelsrestaurant met afwasruimte. Alle gebouwen in München hebben een (kleine) opslagruimte voor schoonmaakmiddelen en chemicaliën. Er zijn geen gegevens over eventuele bodemverontreiniging van de locaties in München. Gevaarlijk afval bestaat hoofdzakelijk uit lege batterijen en oude tl-buizen. Het opvallend hoge cijfer voor gevaarlijk afval per werknemer in de gegevens over het Isar-gebouw komt door afval van het lopende renovatieproject en moet als eenmalig worden gezien.

Eerdere milieutechnische verbeteringen

In 2003/2004 namen het Isar- en het PschorrHöfe-gebouw deel aan het ÖKOPROFIT-project, een initiatief van de gemeente München dat werd uitgevoerd door het bedrijf Arqum.

Het project bestond uit tien workshops en vijf locatiebezoeken en vormde de eerste integrale aanpak van milieubescherming door het EOB in München. Aandachtsgebieden waren tevens energie-efficiëntie en management van afval, water en gevaarlijke stoffen. In het kader van ÖKOPROFIT heeft het EOB milieumaatregelen ingevoerd die uiteenlopen van optimalisering van het centrale gebouwenregelsysteem tot bewustzijnsvergroting onder het personeel. Daarmee zijn een energiebesparing van circa 1200 000 kWh per jaar en een CO₂-uitstootverlaging van circa 770 000 kg per jaar gerealiseerd. In onderstaande lijst staan enkele van de maatregelen die in het Isar- en het PschorrHöfe-gebouw zijn getroffen om het stroomverbruik te verlagen. Zo zijn bijvoorbeeld de binnen- en buitenverlichting gemoderniseerd en is een nieuwe frequentieomvormer voor de roltrappen geïnstalleerd. Ook zijn de koelmachines door energiezuiniger systemen vervangen en zijn de halogeenlampen in de ontvangsthallen en het uitgiftedeel van het personeelsrestaurant vervangen door compacte tl-buizen. Om energie te besparen, werd ook de bedrijfstijd van het ventila-

tiesysteem bekort. Naast deelname aan ÖKOPROFIT besteedt het EOB voortdurend aandacht aan de milieuaspecten van zijn dagelijkse activiteiten. Zo is bijvoorbeeld dankzij de installatie van videoconference-systemen op alle locaties de communicatie verbeterd en is een verdere stijging van het aantal dienstreizen vermeden.

Locaties/gebouwen	Bruto vloeroppervlak	Bruto vloeroppervlak excl. kelder	Aantal werkplekken	Status
Isar-gebouw	91 400 m ²	57 800 m ²	868	In eigendom
PschorrHöfe 1–8	276 300 m ²	210 600 m ²	3 316	In eigendom
Capitellum	25 800 m ²	16 200 m ²	386	In huur
Westsite	26 200 m ²	15 600 m ²	395	In huur

Meest relevante milieuwettelijke aspecten	Relevante faciliteiten/activiteiten
Verontreinigingsvoorschriften inzake kleine en middelgrote verwarmingsinstallaties	Verwarminginstallatie (aardgas)
Watervoorschriften	Opslag van diesel, zuur en loog, gebruik van olie-afvangers, lozing van koel- en afvalwater naar riool
Afvalvoorschriften	Hergebruik/scheiding/verwijdering van verschillende typen afval
Energie-efficiëntiebepalingen voor gebouwen	Energiecertificering, gebouwisolatie/energiezuinige technologieën
Voorschriften inzake Gezondheid en Veiligheid	Risicotaxatie, brandpreventie, eisen aan het gebruik van gevaarlijke stoffen (bijvoorbeeld zuur en loog, printerinkt, oplosmiddelen)
Verontreinigingsvoorschriften inzake houtstof	Timmerwerkplaats

De locatie voldoet aan de toepasselijke milieuwetten.

1.3 EOB DEN HAAG

Den Haag is na München het grootste EOB-kantoor, met drie locaties in Rijswijk, waarvan een eigendom is van het EOB en twee worden gehuurd. Door hun grootte en staat van onderhoud verbruiken sommige gebouwen veel verwarmingsenergie. Alle gebouwen stoken aardgas. In het Hoofdgebouw en het Shell-gebouw staan tanks met dieselolie voor de noodgeneratoren. Buiten het Shell-gebouw ligt een ondergrondse opslag voor dieselolie (drie tanks van elk 5 000 liter en een van 4 000 liter). Ook deze zijn voor de noodgeneratoren in het Shell-gebouw, die bij stroomuitval worden ingeschakeld. De gebouwen die over een keuken beschikken, hebben vetafvangsters en een afwasruimte. Alleen het hoofdgebouw heeft geen koelinrichting. Op verschillende plaatsen zijn opslagruimtes voor gevaarlijke stoffen, waaronder schoonmaakmiddelen, een aantal 200-liter vaten met glycol voor de ventilatiesystemen en kleine hoeveelheden waterstofperoxide voor het zuiveren van het fonteinwater (Hinge-gebouw). Er zijn geen gegevens over bodemverontreiniging bij de locaties in Den Haag. Gevaarlijk afval bestaat uit lege batterijen en tl-buizen. De locatie valt onder het "Milieujaarverslag", behorend bij een zogenoemde vergunning op hoofdzaken (VOH). Daarmee geeft het bevoegd gezag maximale flexibiliteit aan de vergunninghouder, binnen het daaraan ten grondslag liggende wettelijke kader.

Eerdere milieutechnische verbeteringen

Het EOB in Den Haag krijgt al een aantal jaren stroom uit een duurzame energiebron – waterkracht. Dit besluit heeft aanzienlijk bijgedragen aan verlaging van de CO₂-uitstoot van het EOB in Den Haag. Tijdens de grote renovatie van het Shell-gebouw zijn alle ventilatiesystemen uitgerust met warmtewielen en zijn alle kantoorruimtes voorzien van een verlichtingssysteem met bewegingsdetectie en automatische uitschakeling. Het daglicht buiten wordt gemeten en de intensiteit van de verlichting langs de ramen wordt daaraan aangepast. Ook zijn de kantoorruimtes voorzien van automatische luchttemperatuurregeling om te garanderen dat de ventilatiesystemen zo efficiënt mogelijk worden gebruikt. Overeenkomstig de Protocollen van Montreal en Kopenhagen is het halongas in het brandblussysteem van het Shell-gebouw vervangen door Inergen.

Daarnaast heeft het EOB Den Haag een schoonmaakbedrijf gecontracteerd dat katoenen handdoeken met dertig procent vezels uit biologische teelt toepast en dat het waswater van de handdoeken hergebruikt om de vloermatten te wassen. Door schuimzeep in plaats van vloeibare zeep in de zeephouders te gebruiken, heeft het Bureau tevens de hoeveelheid zeep die in de toiletten wordt gebruikt, aanzienlijk verminderd zodat het afvalwater minder verontreinigd is. Onlangs zijn in de serverruimtes van het Shell-gebouw twee koelventilatoren buiten gebruik gesteld. Dit heeft een aanzienlijke energiebesparing opgeleverd. Vrijwel alle servers zijn naar een virtueel platform overgebracht, wat een energiebesparing van tien procent vertegenwoordigt. Tijdens de renovatie van het bovenste parkeerdek van het Shell-gebouw is een energiezuinig LED-verlichtingssysteem geïnstalleerd. Voorts wordt in het kader van een "op de fiets naar het werk"-campagne, iedere gefietste kilometer geregistreerd, in een geldbedrag omgerekend en aan het goede doel geschonken. Huidige kilometerstand: 70 580 km.

Locaties/gebouwen	Bruto vloeroppervlak	Bruto vloeroppervlak excl. kelder	Aantal werkplekken	Status
Hoofd-, Shell-, Hinge-gebouw	192 695 m ²	176 421 m ²	2 510	In eigendom
Le Croisé	28 700 m ²	24 893 m ²	540	In huur
Rijsvoort	12 600 m ²	9 763 m ²	150	In huur

Meest relevante milieuwettelijke aspecten	Relevante faciliteiten/activiteiten
Regels voor algemeen milieumanagement	Milieuvergunning, jaarlijks milieuverslag aan de Gemeente Rijswijk
Verontreinigingsvoorschriften inzake verbrandingsinstallaties type B	Verwarmingsinstallatie
Watervoorschriften	Waterlozing naar riool
Voorschriften inzake gevaarlijke stoffen	Behandeling/opslag/transport van gevaarlijke stoffen, bijvoorbeeld glycol, asbest; overbrengen van gevaarlijk afval (potentieel); vetafvangsters
Voorschriften inzake ondergrondse opslag van gevaarlijke stoffen	Ondergrondse opslagruimte voor dieselolie
Voorschriften inzake klimaatbescherming en koelmiddelen	Koelinstallatie met 3 kg koelmiddel of meer
Afvalvoorschriften	Hergebruik/scheiding/verwijdering van verschillende typen afval
Bouwvoorschriften	Bouwwerkzaamheden: renovatie/verbouwingscriteria
Gezondheid en Veiligheid	Passende risicotaxatie, brandpreventie, beperkingen op bepaalde chemische stoffen

De locatie voldoet aan de toepasselijke milieuwetten.

1.4 EOB WENEN

Wenen is de kleinste van alle locaties, zowel qua bruto vloeroppervlak als aantal medewerkers. Het kantoor in Wenen heeft stadsverwarming. Faciliteiten met milieurelevantie zijn beperkt tot een kleine opslagruimte voor schoonmaakmiddelen. Er zijn geen gegevens over bodemverontreiniging van de locatie Wenen. Lege batterijen en oude tl-buizen zijn de enige vorm van gevaarlijk afval.

Eerdere milieutechnische verbeteringen

In 2009 is tijdens de renovatie van de platte daken ook de gebouwisolatie verbeterd. Dit heeft het verwarmingsenergieverbruik verlaagd. In de garage is de ventilatie geoptimaliseerd en de verlichting gemoderniseerd. Dit heeft een jaarlijkse besparing van ongeveer 156 000 kWh, respectievelijk 20 000 kWh opgeleverd. Ook is de koeling aan de vraag aangepast. Dit heeft in besparingen van minstens 25 000 kWh per jaar geresulteerd.

Locaties/gebouwen	Bruto vloeroppervlak	Bruto vloeroppervlak excl. kelder	Aantal werkplekken	Status
EOB Wenen	12 300 m ²	6 979 m ²	127	In eigendom

Meest relevante milieuwettelijke aspecten	Relevante faciliteiten/activiteiten
Watervoorschriften	Waterlozing naar riool
Afvalvoorschriften	Hergebruik/scheiding/verwijdering van verschillende typen afval
Energie-efficiëntiebepalingen voor gebouwen	Energiecertificering, gebouwisolatie/energiezuinige technologieën

De locatie voldoet aan de toepasselijke milieuwetten.

2. MILIEUBELEID

Ons milieubeleid voorziet alle EOB-activiteiten van een strategisch kader en benadrukt het belang van milieubescherming bij het Bureau. Het beleid is bindend voor alle afdelingen. De hoogste leiding heeft zich ertoe verbonden om te zorgen dat dit beleid op alle afdelingen goed wordt begrepen en toegepast.

Ons milieubeleid is als volgt verwoord:

Het Europees Octrooibureau verbruikt veel elektrische en verwarmingsenergie, grote hoeveelheden water en papier en genereert afval en CO₂. Het pakt deze milieuaspecten aan door invoering van een milieumanagementsysteem dat voldoet aan de eisen van het Eco-Management and Audit Scheme (EMAS).

Met het oog op verbetering van de milieuprestaties beoordeelt het EOB voortdurend het milieueffect van zijn activiteiten. Er worden doelstellingen geformuleerd en doelen gesteld, die met vaste regelmaat worden getoetst.

De volgende uitgangspunten en doelen vormen het richtsnoer voor het handelen van het EOB:

- **Bevorderen van een verantwoorde milieubenadering binnen het EOB en communiceren en toepassen van dit beleid op alle niveaus van het Bureau;**
- **Minimaliseren van het verbruik van energie, water, papier en andere hulpbronnen;**
- **Minimaliseren van afval en verontreiniging;**
- **Naleven van relevante milieuwet- en regelgeving en andere milieueisen;**
- **Verschaffen van passende middelen om de beleidsvoornemens van het Bureau te realiseren;**
- **Bevorderen en stimuleren van betrokkenheid bij lokale milieu-initiatieven en programma's;**
- **Dit beleid aan geïnteresseerde partijen bekend maken.**

Het EOB acht het de verantwoordelijkheid van iedere medewerker om het doel van optimale milieubescherming te helpen verwezenlijken. Daartoe krijgen de medewerkers training, adviezen en informatie en worden zij aangemoedigd om nieuwe ideeën te ontwikkelen over doeltreffende uitvoering van het milieubeleid van het Bureau.

3. MILIEUMANAGEMENTSYSTEEM

Door in 2009 een milieumanagementsysteem volgens het EMAS in te voeren, heeft het EOB als administratieve instelling een toonaangevende milieurole op zich genomen. Doel van dit managementsysteem is het inbedden van milieuelementen in alle operationele processen van het Bureau. Alle EOB-processen worden regelmatig beoordeeld op potentiële verbetering van de milieubescherming. Alle medewerkers zijn door middel van aanbevelingen en informatie benaderd en worden tot milieuvriendelijk gedrag gestimuleerd. De structuur van het milieumanagementsysteem wordt omschreven in ons handboek milieumanagement, dat voor alle locaties geldt. Deze centrale regelingen worden door het EOB in München georganiseerd en gecoördineerd.

Daarnaast zijn ook per vestiging locatiespecifieke procedures en documenten opgesteld. Deze omvatten onder meer milieugegevens en het milieuprogramma, met verbeteringsuggesties per locatie. Het Hoofd Milieumanagement is belast met de uitvoering en de verdere ontwikkeling van het milieumanagementsysteem binnen het EOB. Hij krijgt daarbij ondersteuning van een centraal milieuteam, waarvan leden uit ieder kantoor deel uitmaken (Berlijn, Den Haag, München, Wenen). Daarnaast heeft elke locatie een eigen milieuvragenwoordiger, die samen met het lokale milieuteam is belast met de planning, coördinatie en bewaking van de milieuactiviteiten op de locatie en met de zorg dat milieuaspecten in de dagelijkse activiteiten worden ingebed.

Ons milieumanagementsysteem wordt regelmatig door middel van interne audits beoordeeld, waardoor een proces van voortdurende verbetering is gewaarborgd. Alle relevante informatie wordt via het intranet, regelmatige artikelen in de personeelskrant, enz. aan onze personeelsleden gecommuniceerd en in de Milieuverklaring openbaar gemaakt.

4. VOLDOEN AAN WETTELIJKE EISEN

Het EMAS en de voor de verschillende kantoorgebouwen geldende miliewetten vormen samen de externe eisen die aan het EOB en zijn milieumanagementsysteem worden gesteld. Wij hebben per gebouw vastgesteld welke wettelijke eisen specifiek relevant en verplicht voor het EOB zijn. Zij zijn gedocumenteerd in het wettenregister voor elk land waarin het EOB is gevestigd. Door het wettenregister voortdurend onder de loep te nemen en te actualiseren, zien wij wijzigingen in de miliewetten en voeren wij nieuwe eisen uit. Daarnaast zijn alle periodieke verplichtingen op de diverse locaties in een lokaal register van periodieke plichten gedocumenteerd (bijvoorbeeld periodieke inspecties van de dieseltanks). De naleving van de wettelijke eisen wordt door middel van jaarlijkse interne audits gecontroleerd. Hierbij is vastgesteld dat aan de wettelijke eisen wordt voldaan.

5. DIRECTE MILIEUASPECTEN

Onze activiteiten zijn van invloed op het milieu. Overeenkomstig ons milieubeleid willen wij dit effect door toepassing en voortdurende verbetering van ons milieumanagement-systeem verminderen. Alle belangrijke milieuaspecten worden geregistreerd en jaarlijks beoordeeld. Deze evaluatie dient als basis voor het ontwikkelen van nieuwe milieudoelen en toekomstige verbeteringsmaatregelen. Milieuaspecten worden onderverdeeld in directe en indirecte milieuaspecten. De indirecte aspecten worden in Hoofdstuk 6 behandeld. De belangrijkste directe milieuaspecten bij het EOB zijn het verbruik van elektrische en verwarmingsenergie, de CO₂-uitstoot uit dienstreizen, het waterverbruik en de productie van restafval. De milieugegevens van alle locaties zijn onderling vergeleken om de relevantie van de milieuaspecten te kunnen beoordelen. Tevens zijn de elektriciteits- en verwarmingsgegevens met externe benchmarks vergeleken.

Om de relevantie en de noodzaak tot actie beter te kunnen beoordelen, zijn de milieuaspecten in de volgende categorieën ondergebracht:

Relevante milieuaspecten

	Elektriciteit	Verwarming	Water	Restafval
Berlijn				
Beoordeling	B I	B II	B III	B II
München Isar-gebouw				
Beoordeling	A I	A I	B II	B II
München PschorrHöfe				
Beoordeling	B I	B II	B III	B II
München Westsite				
Beoordeling	B I	B III	B III	B II
München Capitellum				
Beoordeling	B I	B III	B III	B II
Den Haag Hoofd-, Hinge-, Shell-gebouw				
Beoordeling	B I	B I	A II	C II
Den Haag Le Croisé				
Beoordeling	B I	C I	B II	C II
Den Haag Rijsvoort				
Beoordeling	B I	A I	A II	B II
Wenen				
Beoordeling	A II	A III	A II	C III
Alle locaties			CO ₂ -uitstoot van dienstreizen	
Beoordeling	A II			

A = zeer aanzienlijk milieuaspect met bovengemiddelde noodzaak tot actie

B = aanzienlijk milieuaspect met gemiddelde noodzaak tot actie

C = minder aanzienlijk milieuaspect met geringe noodzaak tot actie

Daarnaast is de mate waarin de verschillende aspecten kunnen worden beheerst, in de volgende categorieën ondergebracht:

I = beheersing op korte termijn mogelijk

II = beheersing op middellange tot lange termijn mogelijk

III = beheersing niet mogelijk of alleen op lange termijn dan wel afhankelijk van besluiten van derden

Overzicht – alle locaties

De verbruiksgegevens per locatie en de daaruit verkregen indexcijfers vormen een belangrijk instrument voor de beoordeling van de huidige milieuprestaties, de planning en bewaking van milieuactiviteiten en het regelmatig toetsen van het proces van voortdurende verbetering.

Onderstaande tabel bevat een overzicht van de belangrijkste milieugegevens voor alle gebouwen:

Verbruik	Eenheid	2010	2009	2008
Elektriciteit	MWh	45 717,60	45 382,17	47 251,57
Verwarming (alle elementen)	MWh	51 597,95	45 559,73	48 872,28
Drinkwater	m ³	125 850	129 865	131 314

Productie	Eenheid	2010	2009	2008
Restafval	t	503	562	737
Afvalwater	m ³	119 361	124 756	122 100
CO ₂ -uitstoot uit elektrische en verwarmingsenergie	t CO ₂ e	27 572,98	25 744	27 547

EMAS III-kernindicatoren

Onderstaande tabellen vermelden de EMAS III-kernindicatoren voor milieuaspecten. Het EOB acht veel van deze indicatoren irrelevant en gaat daarom in deze Verklaring nader in op zijn eigen criteria. EMAS III-kernindicatoren die niet in deze tabellen worden genoemd (bijvoorbeeld broeikasgassen, materiaalefficiëntie) zijn bij het EOB niet relevant. Omdat er geen omrekeningsfactoren voor stadsverwarming zijn, zijn de emissiewaarden voor SO₂, NO_x en fijnstof gebaseerd op stroom-, gas- en stookolieverbruik. De waarde voor het papierverbruik in München en Den Haag is in beide gevallen het gemiddelde van de waarden voor alle locaties aldaar.

EMAS III-kernindicatoren

Locaties/gebouwen	Eenheid	2010
EOB Berlijn		
Totaal direct energieverbruik (stroom en warmte)	MWh/werkn.	10,02
Hernieuwbare energie als percentage van het totale energieverbruik (stroom en warmte)	%	4,12
Papierverbruik (materiaalefficiëntie)	vel/werkn.	11 000
Waterverbruik	m ³ /werkn.	13,43
Totaal geproduceerd afval		
Restafval	t/werkn.	0,13
Papier/karton	t/werkn.	0,07
Voedselafval	t/werkn.	0,07
Residu in vetafscijders	t/werkn.	0,09
Totaal geproduceerd gevaarlijk afval	kg/werkn.	0
Vloeroppervlak (dicht)	m ²	11 250
Emissies (stroom en warmte)		
CO ₂ -equivalent	t CO ₂ e/werkn.	2,37
SO ₂	kg/werkn.	0
NO _x	kg/werkn.	0
Fijnstof	kg/werkn.	0
EOB München – Isar-gebouw		
Totaal direct energieverbruik (stroom en warmte)	MWh/werkn.	23,31
Hernieuwbare energie als percentage van het totale energieverbruik (stroom en warmte)	%	9
Papierverbruik (materiaalefficiëntie)	vel/werkn.	12 667
Waterverbruik	m ³ /werkn.	22,35
Totaal geproduceerd afval		
Restafval	t/werkn.	0,07
Papier/karton	t/werkn.	0,09
Voedselafval	t/werkn.	0,05
Residu in vetafscijders	t/werkn.	0,07
Totaal geproduceerd gevaarlijk afval	kg/werkn.	142,86 ¹
Vloeroppervlak (dicht)	m ²	18 113
Emissies (stroom en warmte)		
CO ₂ -equivalent	t CO ₂ e/werkn.	9,34
SO ₂	kg/werkn.	0
NO _x	kg/werkn.	0
Fijnstof	kg/werkn.	0
EOB München – PschorrHöfe 1–8		
Totaal direct energieverbruik (stroom en warmte)	MWh/werkn.	7,79
Hernieuwbare energie als percentage van het totale energieverbruik (stroom en warmte)	%	11
Papierverbruik (materiaalefficiëntie)	vel/werkn.	12 667
Waterverbruik	m ³ /werkn.	13,41
Totaal geproduceerd afval		
Restafval	t/werkn.	0,04
Papier/karton	t/werkn.	0,09
Voedselafval	t/werkn.	0,02
Residu in vetafscijders	t/werkn.	0,06
Totaal geproduceerd gevaarlijk afval	kg/werkn.	1,22
Vloeroppervlak (dicht)	m ²	42 641
Emissies (stroom en warmte)		
CO ₂ -equivalent	t CO ₂ e/werkn.	3,37
SO ₂	kg/werkn.	0
NO _x	kg/werkn.	0
Fijnstof	kg/werkn.	0

¹ Zie ook Sectie 1.2 EOB München, eerste alinea

EMAS III-kernindicatoren

Locaties/gebouwen	Eenheid	2010
EOB München – Capitellum		
Totaal direct energieverbruik (stroom en warmte)	MWh/werkn.	8,35
Hernieuwbare energie als percentage van het totale energieverbruik (stroom en warmte)	%	8
Papierverbruik (materiaalefficiëntie)	vel/werkn.	12 667
Waterverbruik	m ³ /werkn.	6,82
Totaal geproduceerd afval		
Restafval	t/werkn.	0,07
Papier/karton	t/werkn.	0,08
Voedselafval	t/werkn.	0,02
Totaal geproduceerd gevaarlijk afval	kg/werkn.	0
Vloeroppervlak (dicht)	m ²	3 502
Emissies (stroom en warmte)		
CO ₂ -equivalent	t CO ₂ e/werkn.	2,83
SO ₂	kg/werkn.	0,01
NO _x	kg/werkn.	0,44
Fijnstof	kg/werkn.	0,05
EOB München – Westsite		
Totaal direct energieverbruik (stroom en warmte)	MWh/werkn.	7,18
Hernieuwbare energie als percentage van het totale energieverbruik (stroom en warmte)	%	9
Papierverbruik (materiaalefficiëntie)	vel/werkn.	12 667
Waterverbruik	m ³ /werkn.	8,11
Totaal geproduceerd afval		
Restafval	t/werkn.	0,12
Papier/karton	t/werkn.	0,10
Voedselafval	t/werkn.	0,06
Residu in vetafscijders	t/werkn.	0,23
Totaal geproduceerd gevaarlijk afval	kg/werkn.	0
Vloeroppervlak (dicht)	m ²	6 574
Emissies (stroom en warmte)		
CO ₂ -equivalent	t CO ₂ e/werkn.	2,64
SO ₂	kg/werkn.	0,01
NO _x	kg/werkn.	0,34
Fijnstof	kg/werkn.	0,04
EPA Den Haag – Hoofd-, Hinge-, Shell-gebouw		
Totaal direct energieverbruik (stroom en warmte)	MWh/werkn.	13,96
Hernieuwbare energie als percentage van het totale energieverbruik (stroom en warmte)	%	53
Papierverbruik (materiaalefficiëntie)	vel/werkn.	17 141
Waterverbruik	m ³ /werkn.	17,87
Totaal geproduceerd afval		
Restafval	t/werkn.	0,06
Papier/karton	t/werkn.	0,06
Voedselafval	t/werkn.	0,03
Residu in vetafscijders	t/werkn.	0,01
Totaal geproduceerd gevaarlijk afval	kg/werkn.	0
Vloeroppervlak (dicht)	m ²	94 450
Emissies (stroom en warmte)		
CO ₂ -equivalent	t CO ₂ e/werkn.	1,30
SO ₂	kg/werkn.	0,01
NO _x	kg/werkn.	0,53
Fijnstof	kg/werkn.	0,07

EMAS III-kernindicatoren

Locaties/gebouwen	Eenheid	2010
EOB Den Haag – Le Croisé		
Totaal direct energieverbruik (stroom en warmte)	MWh/werkn.	5,95
Hernieuwbare energie als percentage van het totale energieverbruik (stroom en warmte)	%	n.v.t. ¹
Papierverbruik (materiaalefficiëntie)	vel/werkn.	17 141
Waterverbruik	m ³ /werkn.	6,75
Totaal geproduceerd afval		
Restafval	t/werkn.	0,03
Papier/karton	t/werkn.	0,02
Voedselafval	t/werkn.	0,02
Totaal geproduceerd gevaarlijk afval	kg/werkn.	0
Vloeroppervlak (dicht)	m ²	4 200
Emissies (stroom en warmte)		
CO ₂ -equivalent	t CO ₂ e/werkn.	2,51
SO ₂	kg/werkn.	0,0
NO _x	kg/werkn.	0,22
Fijnstof	kg/werkn.	0,03
EOB Den Haag – Rijsvoort		
Totaal direct energieverbruik (stroom en warmte)	MWh/werkn.	13,70
Hernieuwbare energie als percentage van het totale energieverbruik (stroom en warmte)	%	n.v.t. ¹
Papierverbruik (materiaalefficiëntie)	vel/werkn.	17 141
Waterverbruik	m ³ /werkn.	17,24
Totaal geproduceerd afval		
Restafval	t/werkn.	0,08
Papier/karton	t/werkn.	0,03
Voedselafval	t/werkn.	0,04
Totaal geproduceerd gevaarlijk afval	kg/werkn.	0
Vloeroppervlak (dicht)	m ²	4 558
Emissies (stroom en warmte)		
CO ₂ -equivalent	t CO ₂ e/werkn.	3,58
SO ₂	kg/werkn.	0,01
NO _x	kg/werkn.	0,93
Fijnstof	kg/werkn.	0,11
EOB Wenen		
Totaal direct energieverbruik (stroom en warmte)	MWh/werkn.	14,74
Hernieuwbare energie als percentage van het totale energieverbruik (stroom en warmte)	%	20
Papierverbruik (materiaalefficiëntie)	vel/werkn.	8 504
Waterverbruik	m ³ /werkn.	7,87
Totaal geproduceerd afval		
Restafval	t/werkn.	0,12
Papier/karton	t/werkn.	0,19
Voedselafval	t/werkn.	n.v.t. ²
Totaal geproduceerd gevaarlijk afval	kg/werkn.	0,60
Vloeroppervlak (dicht)	m ²	2 547
Emissies (stroom en warmte)		
CO ₂ -equivalent	t CO ₂ e/werkn.	2,45
SO ₂	kg/werkn.	0
NO _x	kg/werkn.	0
Fijnstof	kg/werkn.	0

¹ Waarden konden niet worden vastgesteld.

² Verwijdering wordt verzorgd door kantinebeheerder. Afval wordt opgehaald en naar verwijderingspunt gebracht.

5.1 ENERGIE

Energieverbruik in de vorm van elektriciteit en verwarming is het voornaamste milieu-aspect bij het EOB, dat ook de hoogste kosten genereert.

Het stroomverbruik omvat in hoofdzaak:

- koeling/ventilatie en airconditioning
- IT
- pc's en printers
- verlichting in kantoorgebouwen en openbare ruimtes.

De verwarmingsenergie in de verschillende locaties is afkomstig van diverse bronnen. Berlijn, München (Isar, PschorrHöfe) en Wenen hebben stadsverwarming; de kantoorgebouwen Westsite en Capitellum in München en Hoofdgebouw/Shell/Hinge in Den Haag gebruiken aardgas.

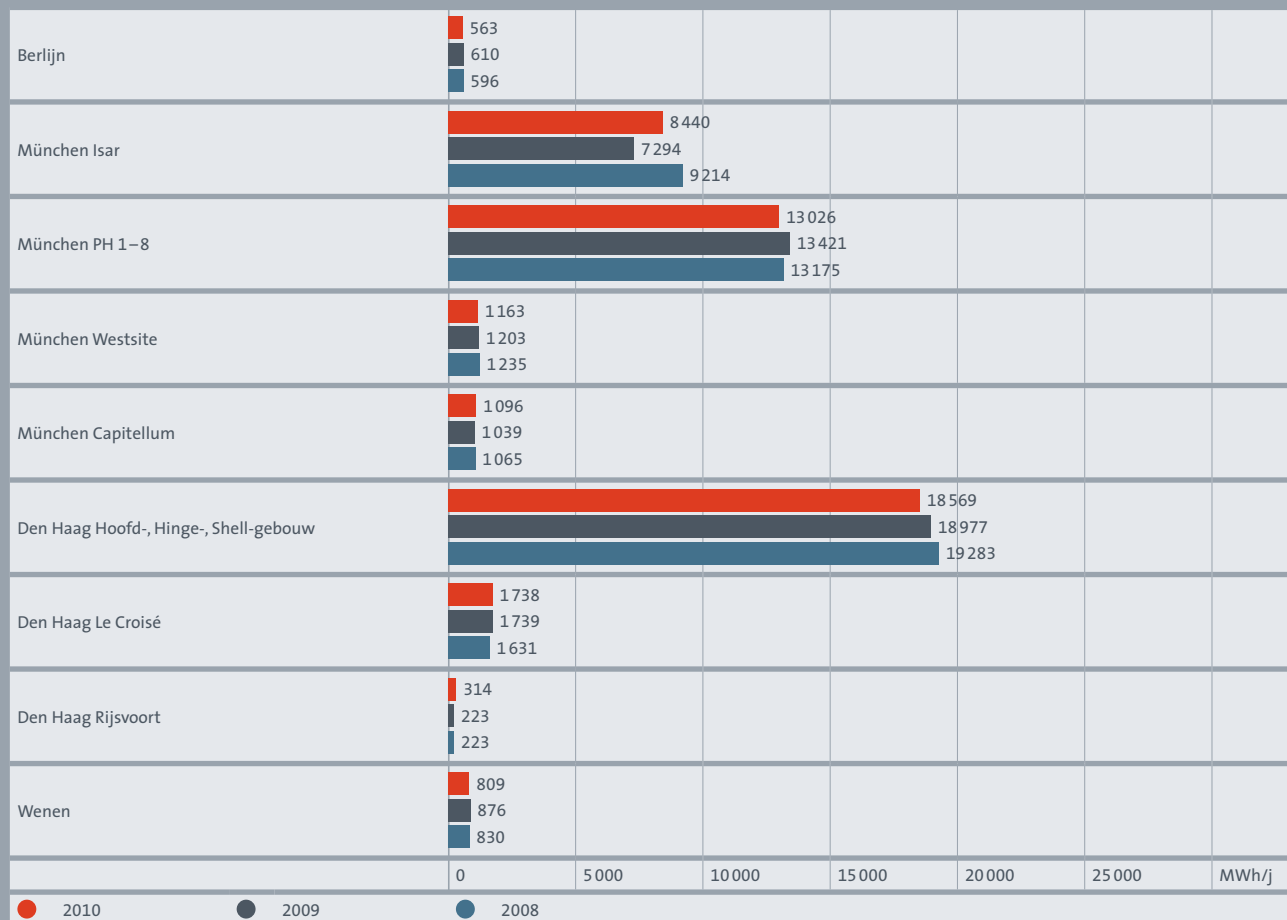
De volgende tabellen en grafieken geven een vergelijking van het totale energieverbruik aan stroom en verwarming per locatie. Zij vermelden zowel de absolute gegevens als de indexcijfers gerelateerd aan de omvang van de locaties (per vierkante meter verwarmd oppervlak en per werknemer).

Het specifieke stroomverbruik per vierkante meter vertoont geen duidelijke trend. In Wenen en in het Hoofdgebouw, The Hinge en het Shell-gebouw in Den Haag is het energieverbruik de afgelopen twee jaar licht gedaald als gevolg van EMAS-gerelateerde activiteiten. Dit is toe te schrijven aan verbeterde technische apparatuur zoals airconditioning en IT-servers.

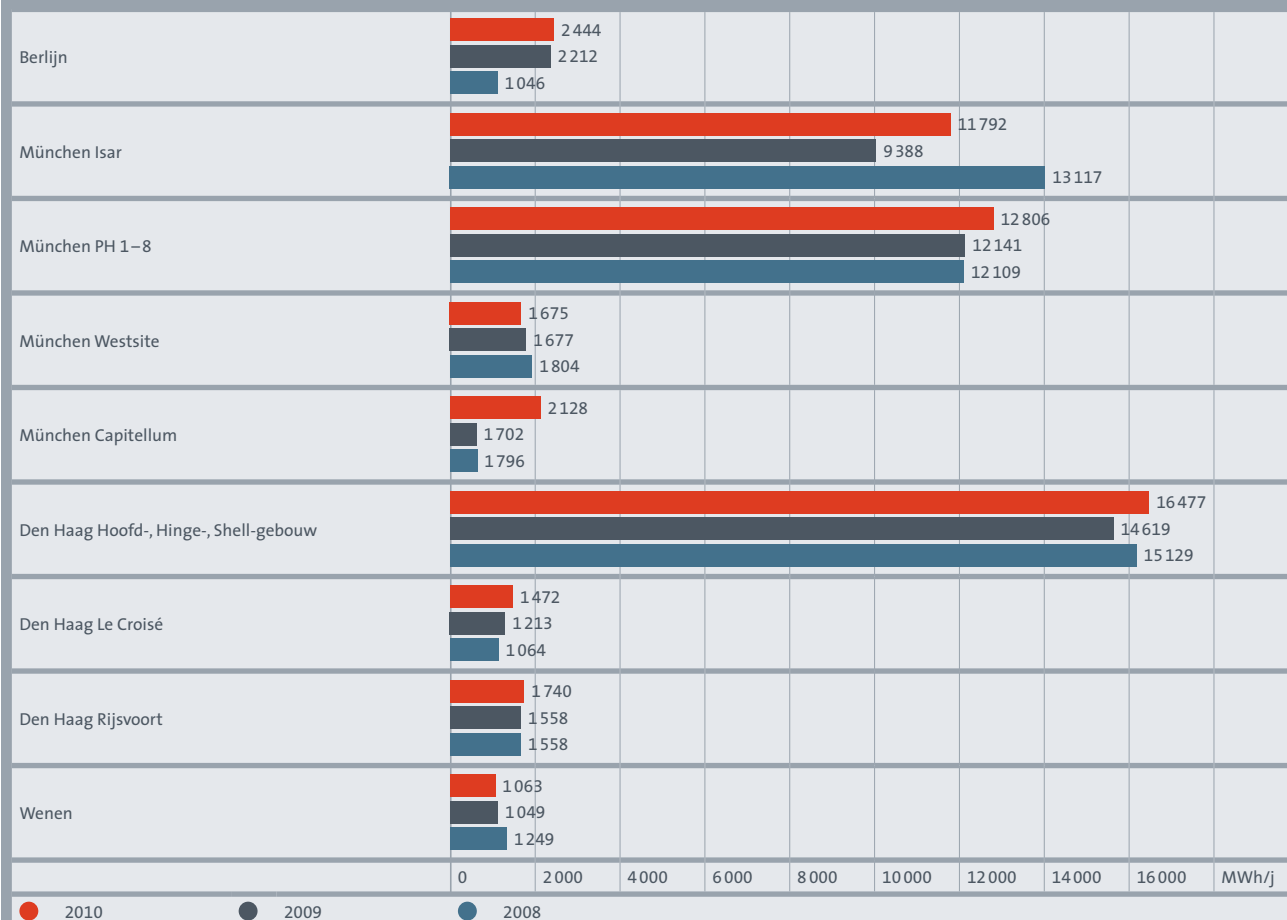
Uit het specifieke verwarmingsenergieverbruik per vierkante meter over de afgelopen drie jaar komt evenmin een duidelijke trend naar voren. De nieuwere en/of beter geïsoleerde gebouwen bereiken in dit opzicht verhoudingsgewijs gunstige waarden, bijvoorbeeld Westsite, PschorrHöfe en Capitellum in München en Le Croisé in Den Haag. De stijging van het absolute energieverbruik voor verwarming in PschorrHöfe en Berlijn in 2010 is toe te schrijven aan de bijzonder koude winter.

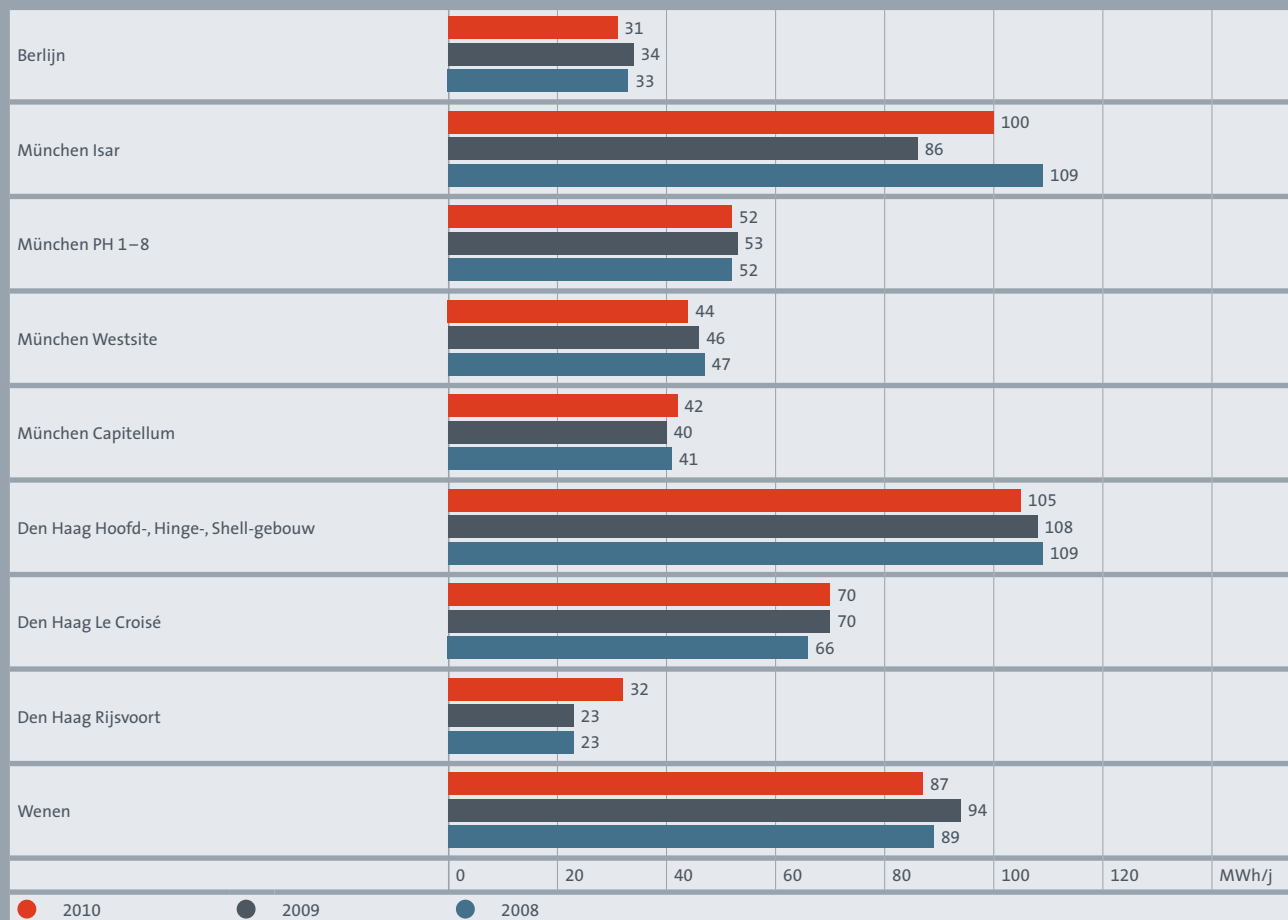
Het EOB heeft het tot een van zijn doelstellingen verklaard om het energieverbruik aanzienlijk terug te dringen. Hiertoe heeft het in het kader van zijn milieuprogramma uitgebreide acties in gang gezet die de komende jaren waarschijnlijk aantoonbare besparingen gaan opleveren.

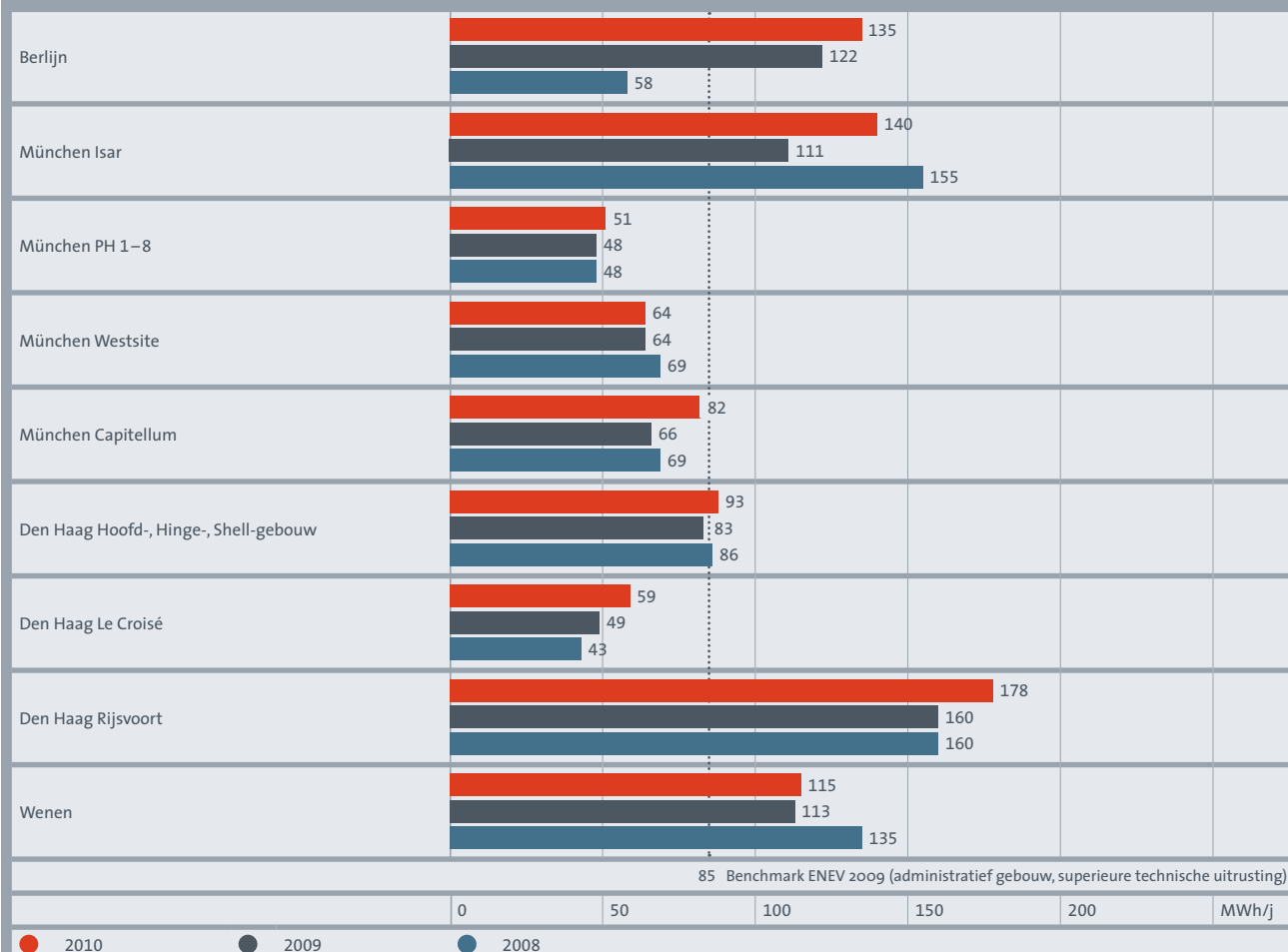
Stroomverbruik (MWh/j)

Verwarmingsenergieverbruik (MWh/j)

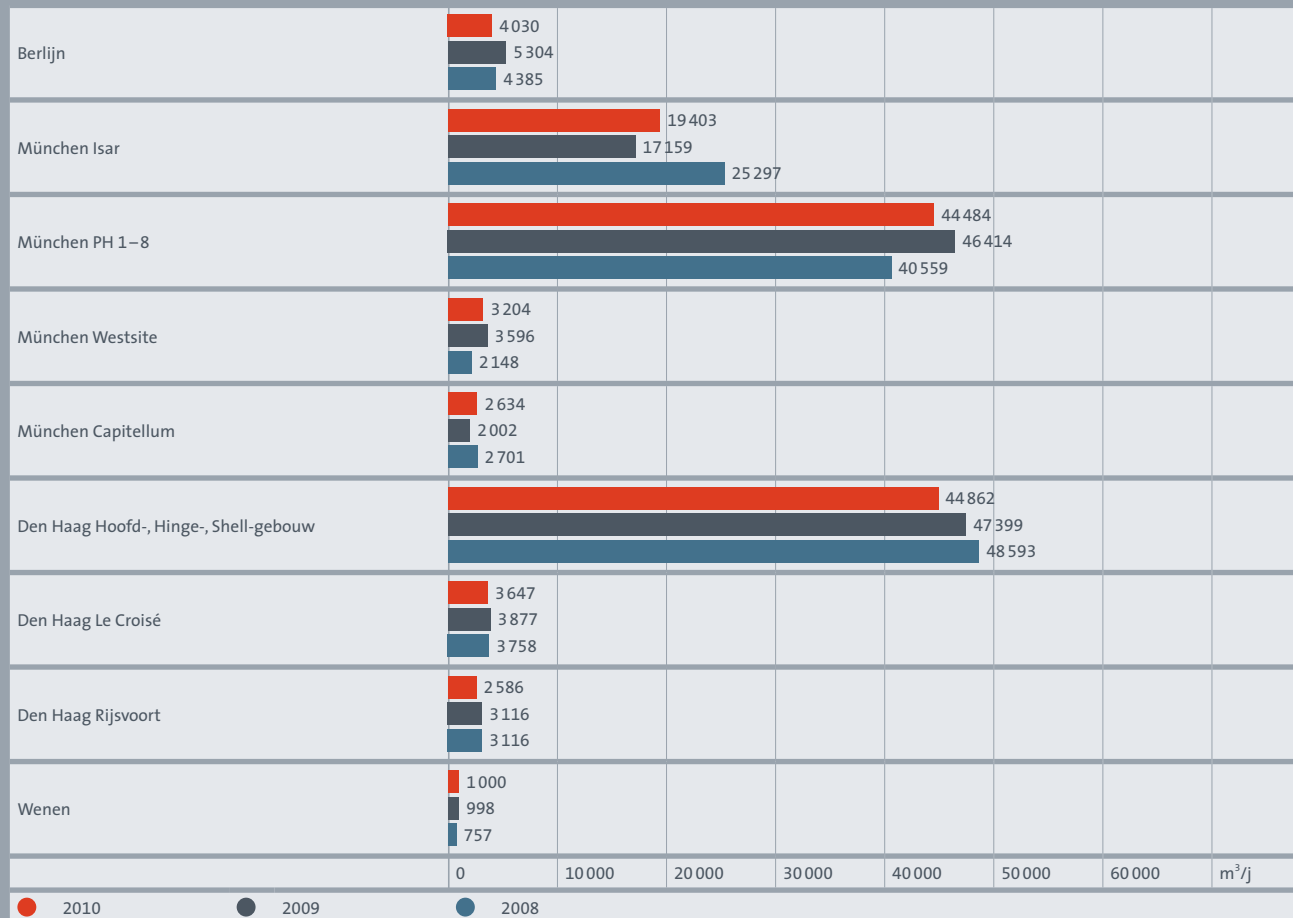
Specifiek stroomverbruik (verbruik in kWh/m² vloeroppervlak)

Specifiek verwarmingsenergieverbruik (verbruik in kWh/m² vloeroppervlak)

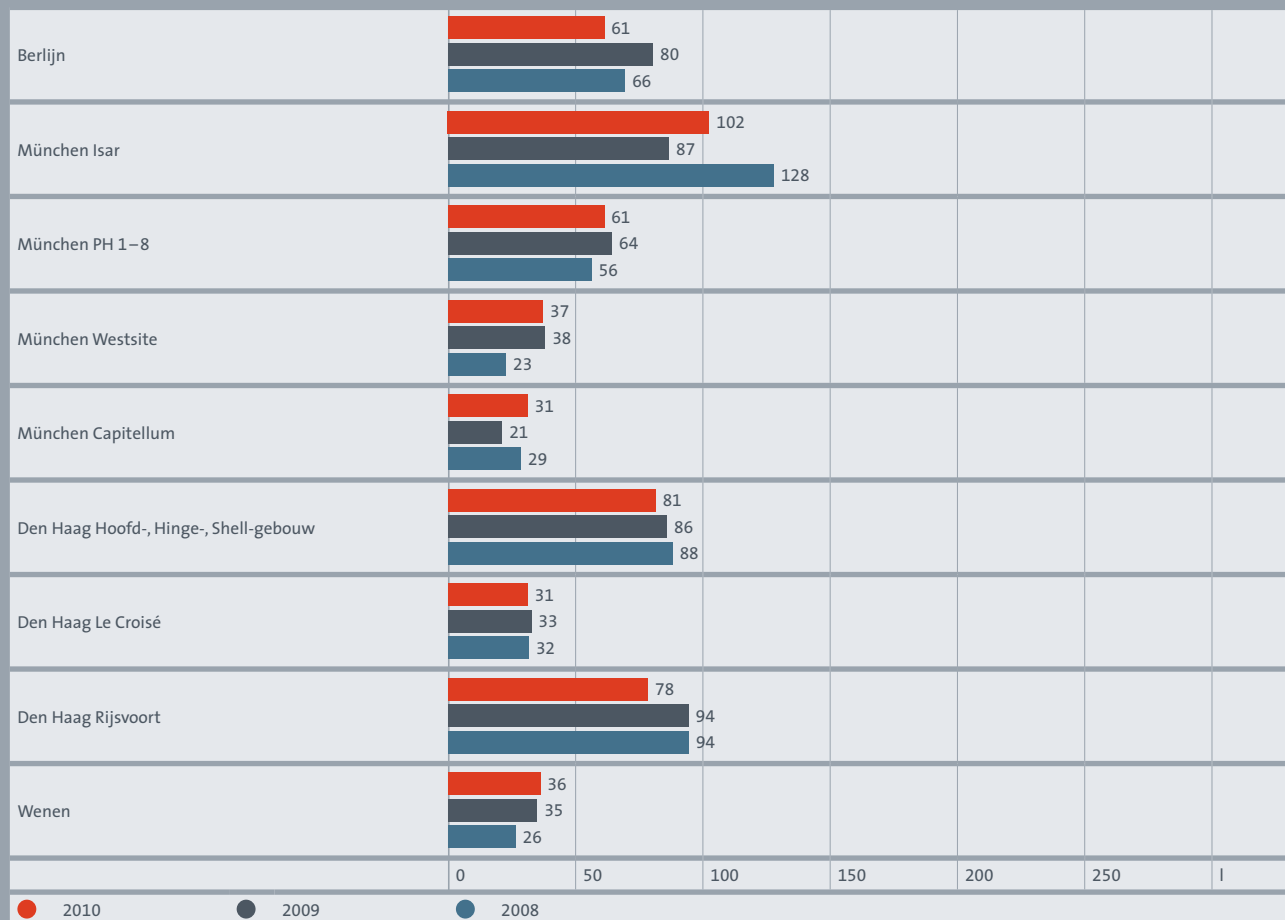
5.2 WATER/AFVALWATER

Op alle locaties krijgen wij ons drinkwater van de gemeente. Het meeste drinkwater wordt gebruikt in de toiletten, keukens en (in individuele gevallen) om auto's te wassen. In het Isar-gebouw in München en in de drie gebouwen (Hoofdgebouw, Shell en Hinge) in Den Haag wordt drinkwater gebruikt voor de airconditioning en voor het bewateren van planten en de groenvoorzieningen. Dit verklaart het hoge waterverbruik aldaar vergeleken met andere locaties. De verontreiniging in het afvalwater bestaat hoofdzakelijk uit organische elementen. Waar nodig, zijn op specifieke locaties olie- en vetafvangsers geïnstalleerd om verontreinigende stoffen uit afvalwater te verwijderen.

Op de kleinere locaties varieert het waterverbruik per werknemer per dag tussen 30 en 80 liter. Voor de locatie Rijsvoort waren alleen gegevens uit 2009 beschikbaar; de waarden voor 2008 zijn een schatting. In München daalde het waterverbruik in 2009 iets als gevolg van de renovatiewerkzaamheden aan het Isar-gebouw. In Berlijn steeg het met twintig procent, deels door werkzaamheden aan het gebouw en deels door de modernisering van de verwarmingsinstallatie, waarbij grote hoeveelheden verwarmingswater moesten worden ververs. In Wenen steeg het waterverbruik met ruim dertig procent. De verklaring hiervoor is het toegenomen gebruik van de sportzaal en intensievere bewatering van de tuin vanwege de warmere zomer.

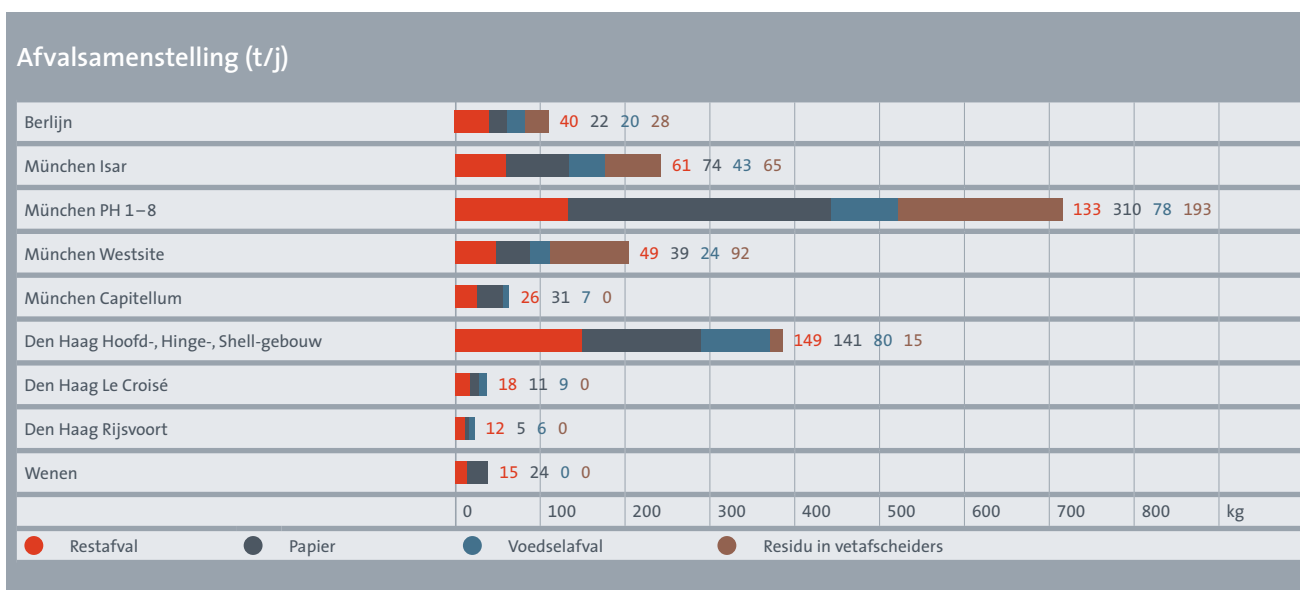
Drinkwaterverbruik (m³/j)

Drinkwaterverbruik per werknemer/dag (l/werkn./dag)

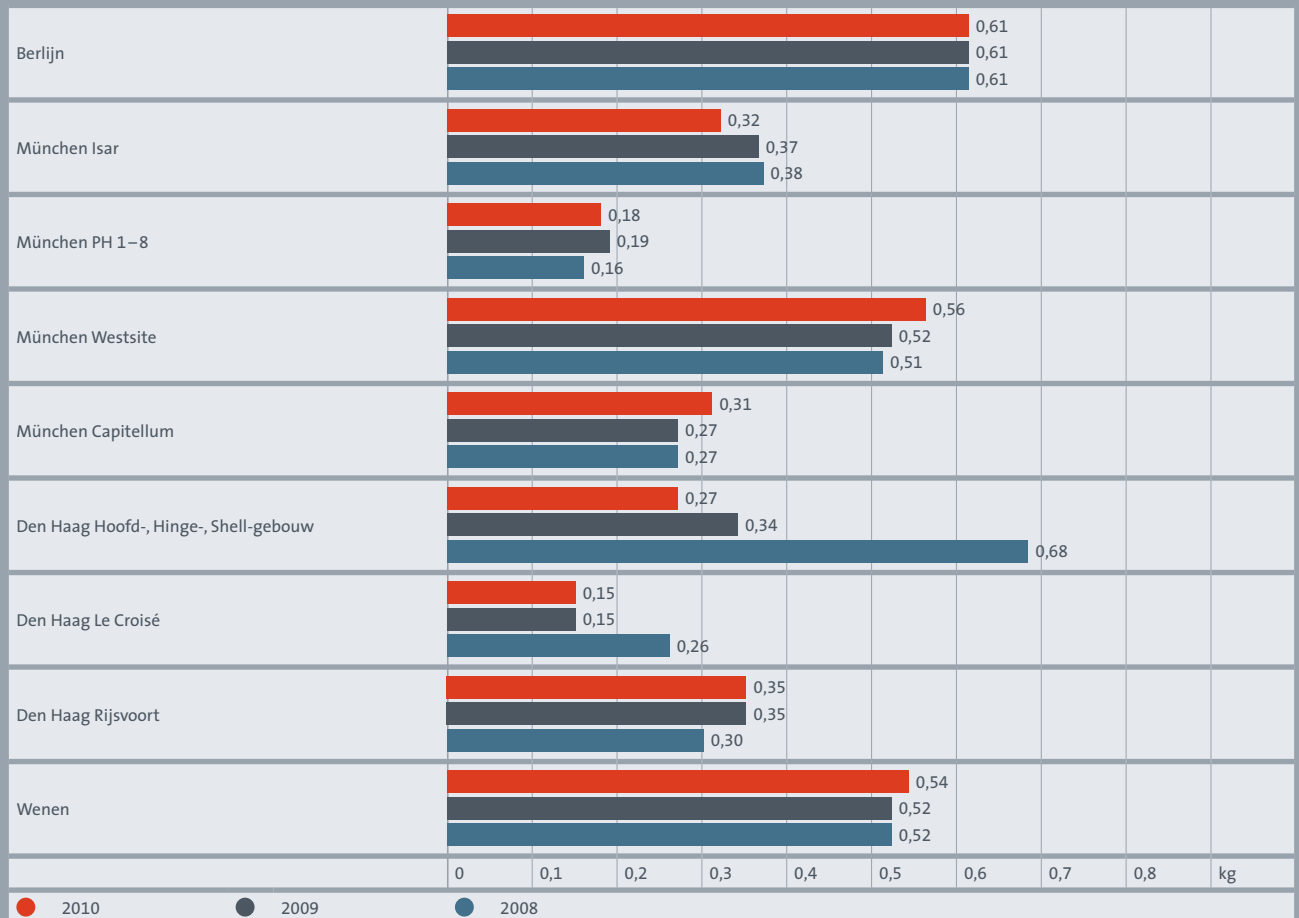

5.3 AFVAL

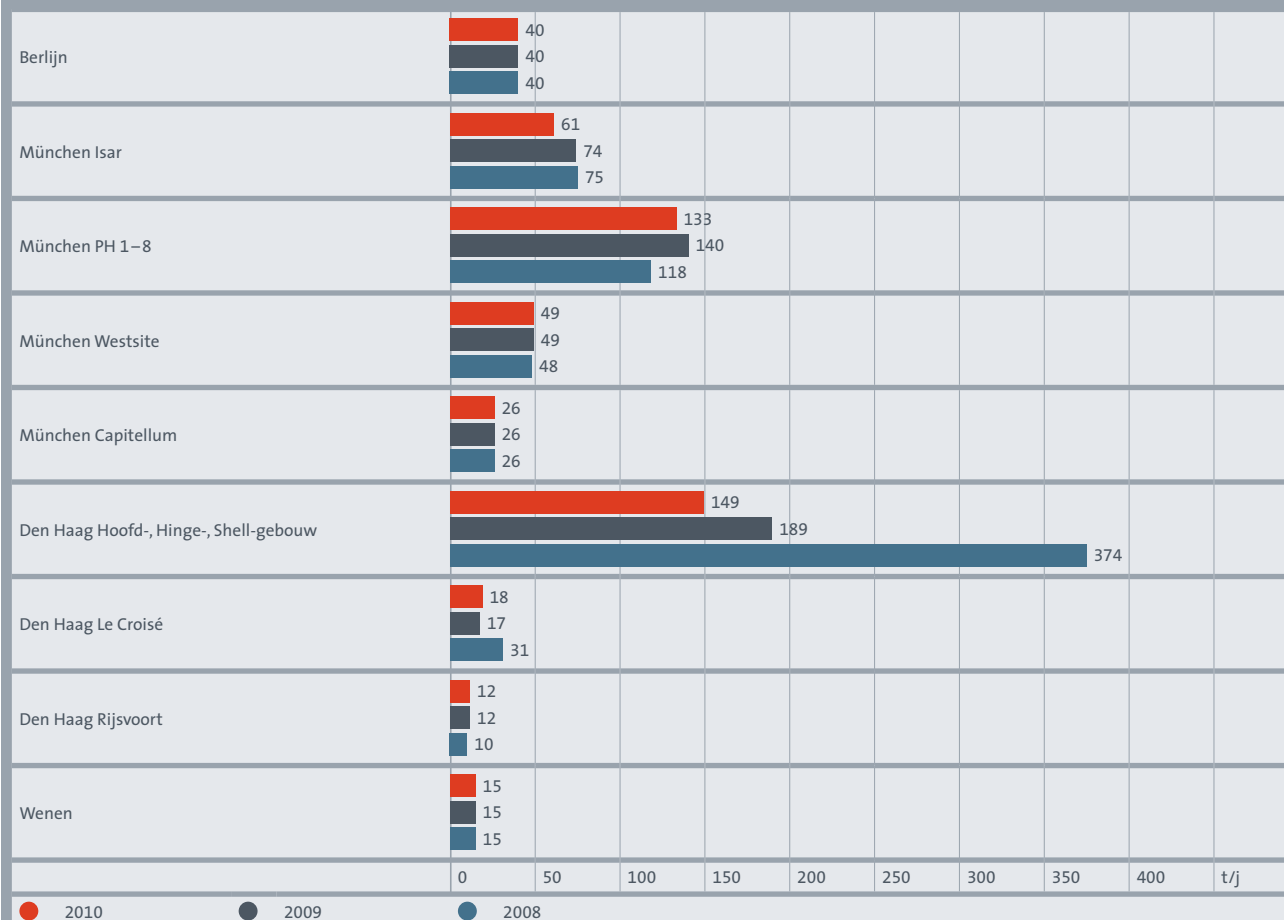
Om te garanderen dat afval gescheiden wordt ingezameld, hebben wij op al onze locaties een afvalscheidingssysteem ingevoerd met duidelijk herkenbare en opvallende afvalbakken in alle kamers en werkruimtes. Ons personeel krijgt voorlichting over preventie, hergebruik en correcte verwijdering van afval. Iedere dag vormen restafval en papierafval op alle locaties de belangrijkste afvalcategorieën. In 2010 varieerde de hoeveelheid restafval per werknemer en per werkdag op de afzonderlijke locaties tussen 0,15 en 0,6 kg. Gezien het duidelijke potentieel voor verlaging van de productie van restafval, is actie ondernomen om de afvalscheiding nog verder te verbeteren. Voedselafval en residu in vetafscidders komen alleen voor op locaties met een personeelsrestaurant.

Restafval (kg/werknemer/dag)

Restafvalproductie (t/j)

Restafval Berlijn 2008: geen gegevens beschikbaar, schatting

5.4 MOBILITEIT

Dienstreizen tussen de verschillende EOB-locaties vormen het leeuwendeel van de bij het EOB gemaakte reizen. In mindere mate gaan medewerkers op reis om cliënten en andere partners te ontmoeten of om conferenties en andere bijeenkomsten bij te wonen. Tot dusver zijn alleen gegevens over dienstreizen tussen de locaties onderling verzameld.

In het licht van de inspanningen van het EOB om zijn CO₂-voetafdruk te verkleinen, krijgen de medewerkers op alle locaties informatie over de CO₂-uitstoot van dienstreizen en worden zij gestimuleerd om gebruik te maken van de videoconference-voorzieningen. Hiertoe distribueren wij onder alle (nieuwe) medewerkers een informatiebrochure met adviezen en informatie over klimaatvriendelijke dienstreizen en bevorderen wij het gebruik van een Excel-hulpmiddel om de CO₂-uitstoot van het reizen per vliegtuig of per trein en die van videoconferencing met elkaar te vergelijken. In 2008/2009 zijn nieuwe videoconference-zalen ingericht.

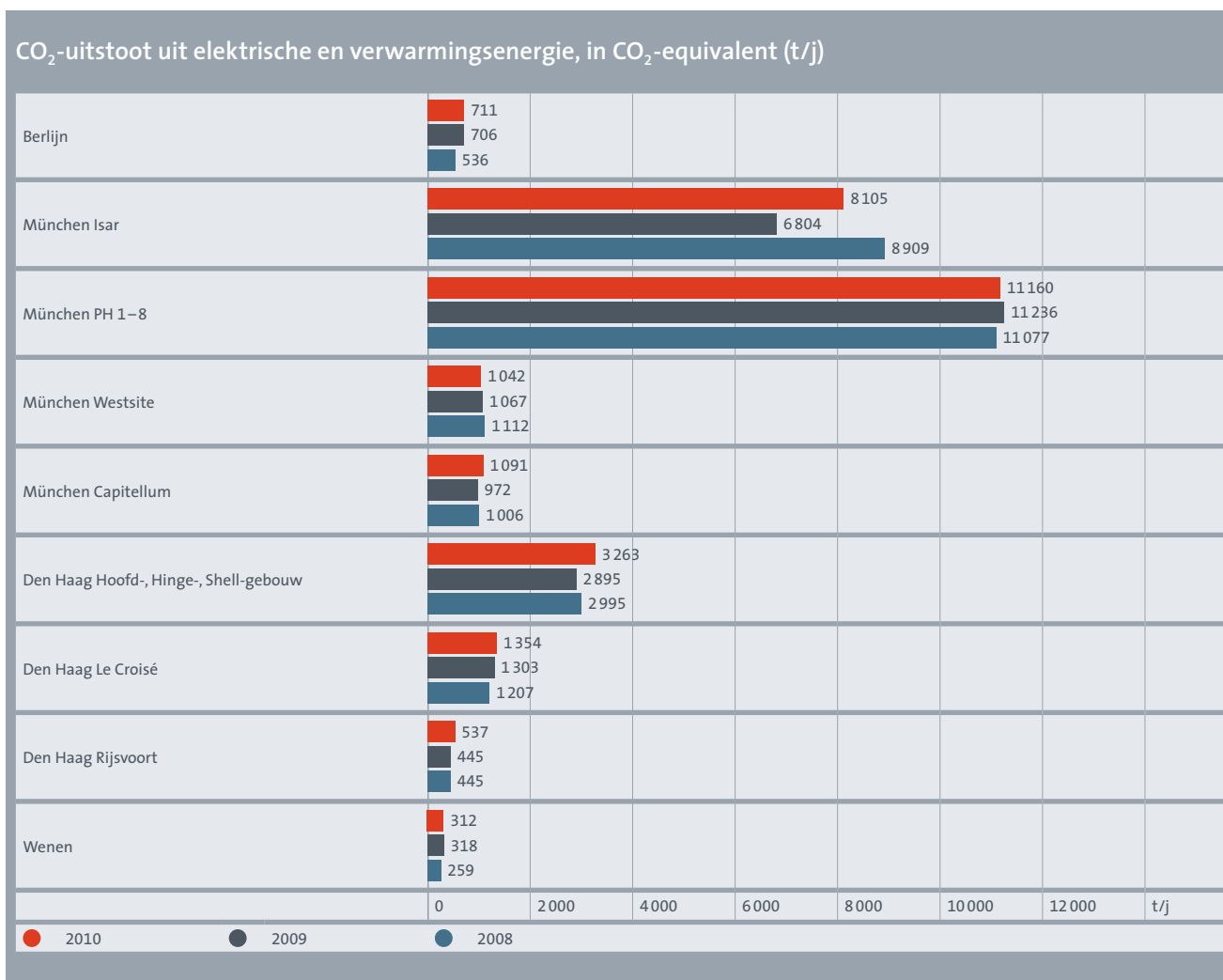
CO₂-uitstoot van vliegreizen (kg CO₂)

Berlijn	63 993				
Den Haag	1 164 092				
München	1 418 749				
Wenen	72 156				
	0	500 000	1 000 000	1 500 000	kg CO ₂

Bron: BCD Travel data manager/DEFRA 2010
NB: Emissies worden toegerekend aan de plaats van vertrek.

5.5 OVERIGE EMISSIES

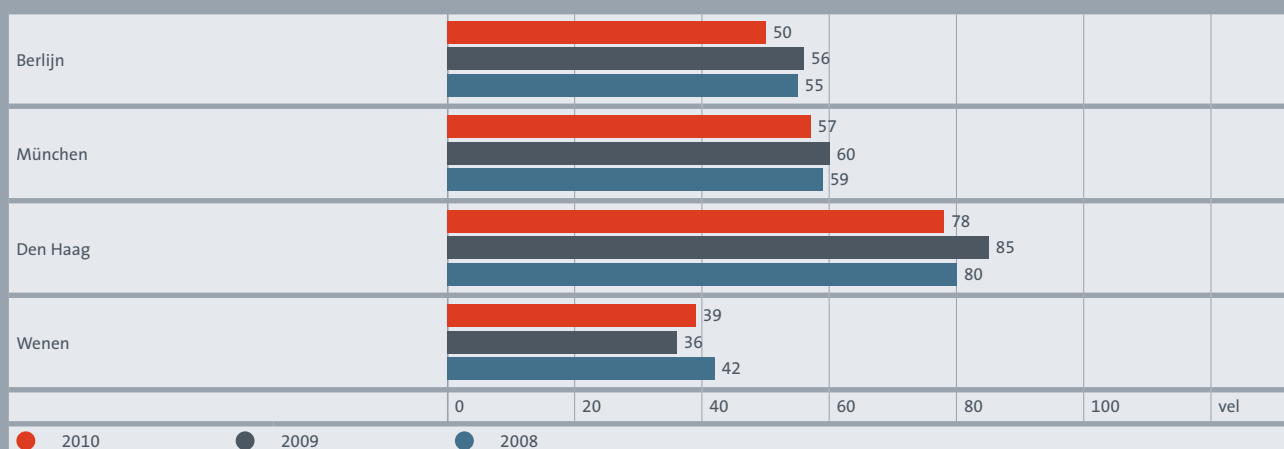
De uitstoot van CO₂ ontstaat voornamelijk uit het stroomverbruik en het energieverbruik voor verwarming. SO₂, NO_x en fijnstof worden alleen vermeld als zij direct bij het gebouw in kwestie ontstaan. Ons primaire doel bij het minimaliseren van de emissies is verlaging van het energieverbruik. Ook inspecteren en onderhouden wij onze verwarmingsinstallaties regelmatig. Bovendien hebben wij ons ten doel gesteld om stadsverwarming en elektriciteit uit duurzame bronnen te gebruiken (100 % in Den Haag). Voor Rijsvoort waren alleen gegevens over 2009 en 2010 beschikbaar; de waarden voor 2008 zijn schattingen. De factoren voor de omrekening van elektrische en verwarmingsenergie (kWh) in afzonderlijke emissietypen zijn gebaseerd op de GEMIS-database en de per locatie door de energieleveranciers verstrekte gegevens.

5.6 PAPIERVERBRUIK

Behalve restafval wordt op het Bureau een grote hoeveelheid (groen en wit) papier verbruikt. Het totale papierverbruik voor alle locaties was in 2010 circa 122 miljoen vel. In het kader van de toenemende digitalisering van administratieve processen streven wij naar een aanzienlijke verlaging van het papierverbruik. Medewerkers worden tevens aangemoedigd om onnodig printen te vermijden of om documenten dubbelzijdig of verkleind te printen. Aangezien wij het papierverbruik pas in 2010 nauwkeuriger zijn gaan bijhouden, kan het verbruik voor München en Den Haag in beide gevallen alleen globaal worden aangegeven, niet ten opzichte van de afzonderlijke locaties.

Papierverbruik per plaats per werknemer per dag (vel)

6. INDIRECTE MILIEUASPECTEN

Indirecte milieuaspecten zijn gevolgen van onze activiteiten die wij niet volledig in de hand hebben, bijvoorbeeld het gedrag van onze leveranciers en dienstverleners of het woon-werkverkeer van onze medewerkers.

Onderstaande tabel biedt een alomvattend overzicht van onze indirecte milieuaspecten en de prioriteiten die wij daarvoor hebben gesteld (zie sectie 5, "Directe milieuaspecten" over de beoordelingscategorieën).

Het EOB beschouwt de octrooiprocedure als een belangrijk indirect milieuaspect. Zijn gratis voor het publiek toegankelijke databank met octrooidocumenten kan worden gezien als een hefboom om verdere ontwikkeling van milieuvriendelijke technologieën te bevorderen, maar ook om de politiek tot actie aan te zetten. Binnen deze databank heeft het EOB een nieuw classificatieschema ontwikkeld waarmee milieugerelateerde octrooien gemakkelijker te vinden zijn. Voortdurende actualisering zal garant staan voor volledige informatieverschaffing aan uitvinders, wetenschapsmensen en politici.

Wij richten ons op langdurige samenwerking met dienstverleners en leveranciers, zoals bijvoorbeeld schoonmaak- en kantinediensten. Daarbij mikken wij vooral op de volgende doelen:

- dienstverleners en leveranciers regelmatig informeren over de milieuactiviteiten van het EOB, om hen aan te moedigen hun milieuprestaties te verbeteren
- het gebruik bevorderen van lokaal/regionaal geproduceerd voedsel in personeelsrestaurants.

Wat betreft inkoop van goederen en diensten, worden alle afdelingen gestimuleerd om het milieueffect als extra factor in aanmerking te nemen bij aanbestedingsprocedures en besluiten om contracten te gunnen volgens het Financieel Reglement van het EOB. Ook worden milieuaspecten gespecificeerd in de inkoophandboeken voor (a) algemene en (b) IT-bestellingen. De handboeken dienen als richtsnoer voor alle inkoopseenheden.

Wij bevorderen een bedrijfsticket voor openbaar vervoer van/naar het Bureau. Ook ondersteunen wij telewerken.

De indirecte milieuaspecten zijn voor alle EOB-locaties vastgesteld en beoordeeld als gelijkelijk relevant voor alle locaties.

Indirecte milieuaspecten	Evaluatie
Octrooiverleningsprocedure	B II
Inkoop van voedsel voor personeelsrestaurants	B II
Papierverbruik	B II
Woon-werkverkeer	A III
Gebruik van ecologische middelen bij bouw/renovatie, bijv. verf	B I
Effect op gehuurde gebouwen	C III
Inkoop, bijv. meubilair (aangescherpt milieuaspect in contract)	C II
Prestaties van dienstverleners	C II

7. VERBETERINGEN: DOELEN EN MAATREGELEN

Conform zijn milieubeleid streeft het Bureau primair naar:

- minimaliseren van het verbruik van energie, water, papier en andere hulpbronnen, alsmede kostenverlaging
- terugdringen van zijn CO₂-uitstoot door geoptimaliseerd energie- en mobiliteitsbeheer
- standaardiseren van processen binnen en tussen de verschillende locaties
- optreden als rolmodel voor onze dienstverleners en leveranciers
- regelmatig informeren van alle personeelsleden en het publiek over onze milieuactiviteiten.

Om deze algemene doelen te bereiken, omschrijft het centrale milieumanagementteam (in samenwerking met de budgetvertegenwoordiger) jaarlijks een milieuprogramma met milieudoelen en verbeteringsmaatregelen. Daarbij worden ontwikkelingen bij milieu-aspecten, verbetersuggesties uit interne audits, externe inspecties en suggesties van lokale medewerkers en milieugroepen in aanmerking genomen.

Onderstaande tabel bevat een uittreksel, inclusief de belangrijkste doelen en acties voor de toekomst. De genoemde streefwaarden hebben betrekking op de verbruikscijfers over 2008.

De technische maatregelen in het kader van het milieuprogramma hebben in hoofdzaak betrekking op de eigen gebouwen van het EOB. Het Bureau heeft minder invloed op de gehuurde gebouwen, al proberen wij ook daar om enige invloed op de eigenaren uit te oefenen teneinde verbeteringen uit te voeren en onze medewerkers milieubewuster te maken.

Milieudoelen	Periode	Verantwoordelijk
Berlijn		
Doel: stroomverbruik terugdringen met circa 76 000 kWh per jaar		
Bewegingssensoren in gangen en bij trappen installeren voor vraagafhankelijke verlichting	2011	FM
Liftregeleenheden vernieuwen	2011	FM
Verlichting in liften vervangen door LED-lampen	2011	FM
Zonnepanelen installeren t.b.v. warm water in personeelsrestaurant	2011	FM
Doel: verwarmingsenergieverbruik terugdringen met circa 80 000 kWh per jaar		
Vensters renoveren	2011	FM
München		
Doel: stroomverbruik terugdringen met circa 390 000 kWh per jaar		
Energiezuinige componenten installeren bij vernieuwing regelsysteem PschorrHöfe	2011	TD/FM
Garageverlichting Isar-gebouw vervangen	2011	TD/FM
Gebouwenregelsystemen optimaliseren om energieverbruik te volgen en te verlagen	2011	TD
Doel: verwarmingsenergieverbruik terugdringen met circa 1180 000 kWh per jaar		
Vensters Isar-gebouw vervangen	2011	FM
Inductie-eenheden Isar-gebouw optimaliseren	2011	TD
Warmteterugwinningssysteem in Isar-gebouw installeren	2011	TD
In de tussentijd restwarmte van koeleenheden gebruiken	2011	TD
Den Haag		
Doel: stroomverbruik terugdringen met circa 1420 000 kWh per jaar		
Nagaan of buitenverlichting bij alle gebouwen kan worden verminderd of op een vast tijdstip kan worden uitgeschakeld	2011	TD
Verlichting verminderen in gangen, printerruimtes en gemeenschappelijke faciliteiten in het hoofdgebouw	2011	TD
Vraagafhankelijke ventilatieregeling in Shell-gebouw	2011	TD
Invoeren van een betrouwbare strategie voor locatiespecifieke primaire meting bij EOB Den Haag	2011	TD
Wenen		
Doel: stroomverbruik terugdringen met circa 29 000 kWh per jaar		
Privé koelkasten en andere elektronische apparatuur van werkplekken verwijderen	2012	FM
Ventilatiesysteem aanpassen	2012	FM
Verlichting in liften, gangen en garage vervangen	2011	FM
Doel: verwarmingsenergieverbruik terugdringen met circa 5 000 kWh per jaar		
Verwarming in leegstaande kantoorruimtes lager zetten	2012	FM
Doel: waterverbruik t.b.v. tuin verlagen met 20 % per jaar		
Volledig automatisch tuinbewateringssysteem aanleggen	2011	FM

FM: Facility Management
TD: Technische Dienst

Appendix

CONTACTPERSONEN

Op alle locaties zijn lokale milieuvertegenwoordigers benoemd, die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering en ontwikkeling van het lokale milieumanagementsysteem. Zij worden bijgestaan door een lokaal milieu-team. De lokale milieuvertegenwoordigers zijn:

EOB BERLIJN

Marcus Vits, *mvits@epo.org*

EOB MÜNCHEN

Angelo Scelsi, *ascelsi@epo.org*

EOB DEN HAAG

Janine ter Maat, *jtermaat@epo.org*

EOB WENEN

Alexander Schram, *aschram@epo.org*

Lars Hansen is door de hoogste leiding benoemd als Hoofd Milieumanagement en belast met de verantwoordelijkheid voor de organisatie en leiding van het milieumanagementsysteem als geheel. Hij wordt bijgestaan door het Centrale Milieuteam, dat uit vertegenwoordigers van alle locaties bestaat.

Als u vragen of suggesties heeft, kunt u die mailen naar *environment@epo.org* of belt u uw lokale contactpersoon.

PUBLIEKE VERKLARING

Deze milieuverklaring is bedoeld om onze medewerkers, dienstverleners, leveranciers en het publiek te informeren over milieu-beschermingsmaatregelen bij het EOB. Wij staan garant voor de juistheid van de hierin gepubliceerde informatie en hebben die voor publicatie vrijgegeven.

Onze hoogste leiding is voor de publicatie verantwoordelijk.

Voor nadere informatie kunt u contact opnemen met Lars Hansen, Hoofd Milieumanagement.

De eerstvolgende geconsolideerde milieuverklaring wordt in mei 2013 ter validering aangeboden. In de tussenliggende jaren zal de verklaring jaarlijks worden bijgewerkt en zal deze actualisering door de externe milieuverificator worden gevalideerd.

Als externe milieuverificator is door ons benoemd:

INTECHNICA Cert GmbH
(registratienummer DE-V-279)
Dr. Rainer Beer
(registratienummer DE-V-0007)
Ostendstraße 181
90482 Neurenberg
Duitsland

Validatieverklaring

Ondergetekende, Dr. Reiner Beer, EMAS-milieuverificator met registratienummer DE V-0007, geaccrediteerd of bevoegd voor categorie 84.1 (NACE-code Rev. 2), verklaart te hebben geverifieerd of de gehele organisatie "Europees Octrooibureau", met als vestigingen

– **Europees Octrooibureau München I**
(Isar-gebouw), Duitsland
Erhardtstr. 27, 80469 München

– **Europees Octrooibureau München II**
(PschorrHöfe 1–8), Duitsland
Bayerstr. 34, 80335 München

– **Europees Octrooibureau München III**
(Capitellum), Duitsland
Landsberger Str. 30, 80339 München

– **Europees Octrooibureau München IV**
(Westsite), Duitsland

Landsberger Str. 187, 80687 München

– **Europees Octrooibureau Berlijn**,
Duitsland

Gitschiner Str. 103, 10969 Berlijn

– **Europees Octrooibureau Den Haag I**
(Hoofd-, Shell- en Hinge-gebouw),
Nederland

Patentlaan 2, 2288 EE Rijswijk

– **Europees Octrooibureau Den Haag II**
(Le Croisé), Nederland

Verrijn Stuaartlaan 2a, 2280 EE Rijswijk

– **Europees Octrooibureau Den Haag III**
(Rijsvoort), Nederland

Visseringlaan 19–23, 2288 ER Rijswijk

– **Europees Octrooibureau Wenen**,
Oostenrijk

Rennweg 12, 1030 Wenen

zoals vermeld in de bijgewerkte milieuverklaring, voldoet aan alle eisen van Verordening (EG) Nr. 1221/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 25 november 2009 inzake de vrijwillige deelneming van organisaties aan een communautair milieumanagement- en milieuauditsysteem (EMAS).

Met de ondertekening van deze verklaring verklaar ik dat:

- de verificatie en validering volledig overeenkomstig de voorschriften van Verordening (EG) Nr. 1221/2009 zijn uitgevoerd,
- uit het resultaat van de verificatie en validering blijkt dat er geen aanwijzingen zijn dat niet aan de toepasselijke wettelijke milieuvoorschriften is voldaan,
- de gegevens en de informatie in de milieuverklaring/bijgewerkte milieuverklaring van de organisatie/vestiging een betrouwbaar, geloofwaardig en juist beeld geven van alle activiteiten van de organisatie/vestiging, binnen de in de milieuverklaring vermelde reikwijdte.

Gedaan te Neurenberg,

Dr.-Ing. Reiner Beer
Milieuverificator

Publicatie

Europees Octrooibureau
München
Duitsland
©EOB 2011

Inhoudelijk verantwoordelijke

Lars Hansen
Hoofd Milieumanagement
Concept en coördinatie

Vormgeving

ANZINGER | WÜSCHNER | RASP
München

